

Др Давор Цалто
Филозофски факултет
Универзитет у Нишу

УМЕТНИК КАО АУТОР

Резиме: Концепт „уметника“ истражен је у овом раду скрепањем пажање на пристоје који карактеришу уметника најпре као „слободног ствараоца“, тј. некога ко производи уметничка дела путем врлине својих креативних капацитета, идеја или интелекта, а не путем неке вештине или мануелне производње. Овакава карактеризација заснована је на идеалу „новог уметника“ који се јавља у доба Ренесансе, а што је у вези са епитетима које уметника описују у смислу концепта „ствараоца“.

Да би се разумеле одреднице које истичу уметникове креативне капацитета и слободу стварања, у оквиру којих он ствара своје дело у Ренесанси, овде су, у крајним случајевима, истражене улоге и особине оба концепта, „уметника“ и „ствараоца“ у касном Средњем веку. Анализа показује да основно значење речи и епитета који описују „ствараоца“ (некога ко је пре свега везан за производњу речи), а који су прихваћени у Ренесанси, једнако карактеришу и „уметника“, а шта је преобразјај концепта уметника у Ренесанси представља замену за средњовековног „заналију“ који свој рад врши најпре путем мануелних вештина.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: уметник, аутор, стваралаштво, слобода, духовна делатност.

Појмови „уметника“ и „аутора“ имају данас велики културни и ученички значај. Они су у изобиљу присутни у савременој култури, и поред тога што је само њихово значење, као и могућност употребе у савременом контексту, изузетно спорно.

Ови појмови су се у другој половини двадесетог века нашли на удару критике која је усмерена ка деконструкцији модернистичког схватања уметничке и културне продукције, као нечега што је базирано пре свега на „субјекту“ као конструкту.

У овом чланку ћу се позабавити појмовима „уметника“ и „аутора“ кроз кратак преглед њихове генезе, како би се маркирао период у коме је могуће говорити не више о два појма, већ о јединственом концепту „уметника као аутора“ који је управо послужио да се на његовим темељима оствари ново-вековна замисао о уметнику као генију и индивидуалцу.

1. „УМЕТНИК“ И „АУТОР“ У СРЕДЊОВЕКОВНОЈ ТРАДИЦИЈИ

Образлажући проблем статуса уметника у средњем веку, Рудолф и Маргот Витковер указују на римску традицију као узрок маргиналног друштвеног статуса уметника у епоси средњег века. Одсуство угледа уметничке делатности је повезано са чињеницом да визуелне уметности нису припадале „слободним уметностима“ (вештинама):

„Rome never admitted the visual arts into the cycle of the liberal arts, the *artes liberales*, or, in other words, into the body of theoretical knowledge which a freeman was expected to master. The liberal arts remained the corner-stone of Christian education and this implied the exclusion of the visual arts from the higher sphere of life throughout the Middle Ages.“¹

Исти аутори такође примећују да током овог периода није постојало интересовање за личност уметника који је схваћен као „уметник-занатлија“ и који има „занимање ниже класе“.² У средњем веку, уметници су чланови гилди (цехова), односно струковних удружења која окупљају сликаре и вајаре заједно са стакларима, резбарима, тапетарима, седларима, каменоресцима и сл.

Чињеница да су овакве гилде постојале и да су сликари и вајари били њихови чланови, за Витковерове представља доказ да су уметници *de jure* и *de facto* били занатлије чији су обука и рад били регулисани прецизним прописима.

Витковерови се слажу са Буркхартовом тезом о ослобађању уметника у ренесансној епоси при чему ослобађање разумеју пре свега као ослобађање од монопола гилди. Исте основне одлике статуса уметника у средњем веку истиче и Паул О. Кристелер, додајући да је значење саме речи „уметник“ у средњем веку сугерисало мануелну, вешту продукцију, али такође и ученика или студента слободних уметности:

„The very concept of ‘art’ retained the same comprehensive meaning it had possessed in antiquity, and the same connotation that it was teachable. And the term *artista* coined in the Middle Ages indicated either the craftsman or the student of the liberal arts.“³

¹ Rudolf and Margot Wittkower, *Born under Saturn, The Character and Conduct of Artists: A Documented History from Antiquity to the French Revolution*, London 1963, 8.

² „No longer were characteristics of behavior associated with artists, not only because there were no medieval Pliny who would have recorded and transmitted them, but because under the changed conditions the personality of the craftsman-artist held little interest. This was still the general reaction in Dante’s time. Benvenuto da Imola, professor at Bologna and commentator on Dante, informs us that people wonder why Dante immortalized ‘man of unknown name and low-class occupation.’“ Rudolf and Margot Wittkower, *Ibid.*

³ Paul O. Kristeller, *The Modern System of the Arts I*, у: *Journal of the History of Ideas*, Vol. 12, јануар 1951, 508.

Штавише, Кристелерова аргументација указује на веома ниску позицију самих визуелних уметности у оквиру хијерархије људских делатности уопште:

„Architecture as well as various branches of sculpture and of painting are listed, along with several other crafts, as subdivision of *armatura*, and thus occupy a quite subordinate place even among the mechanical arts.“⁴

Кристелер стога закључује да током читавог овог периода „уметност“ (а самим тим и „уметник“), није поседовала значење које би укључивало појмове попут стваралаштва или инспирације, што касније постаје њен конститутивни чинилац.

Иако ове интерпретације наглашавају различита значења саме речи, сва она се слажу у томе да су концепти слободног стварања или оригиналности искључени из средњовековне замисли о уметнику. Насупрот томе, појмови стварања, оригиналности, али и слободе, могу су пронаћи у средњовековном значењу појма „аутор“ који је примарно, као што то каже Ендру Бенет, „one who sets forth written statements; the composer or writer of a treatise or book.“⁵ Анализа појма „аутор“ коју доноси Доналд Е. Пиз, сугерише да је сам концепт резултат средњовековне традиције у којој је реч „аутор“ компонована од латинских глагола „agere, ‘to act or perform’; auieo, ‘to tie’; augere, ‘to grow’; and from the Greek noun autentim, ‘authority’“.⁶

Овај појам по Пизовој анализи указује на инвентивност, аутономију, креативност, ауторитет и оригиналност. „Аутор“ је такође „писац“ чије речи изазивају поштовање и којима се верује. Сличну интерпретацију је могуће видети и код А. Ј. Миниса, који нешто одређеније говори о „аутору“ као о ономе који „изводи уметност писања“ или „доводи нешто у биће, узрокује да нешто расте“.⁷

Освалд Бајер показује у својој студији *Gott als Autor: zu einer poetologischen Theologie*, да схватање појма „аутора“ као нечега што укључује стваралаштво, оригиналност и слободу, потичу из повезаности „аутора“ пре свега са Богом, то јест „Богом као аутором“. Он говори о разумевању божанске улоге у односу на улогу писца:

⁴ Paul O. Kristeller, *Ibid.*, 507, 508.

⁵ Andrew Bennett, *The Author*, London – New York 2005, 6.

⁶ Donald E., Pease, *Ibid.*, 264.

⁷ „In a literary context, the term *auctor* denoted someone who was at once a writer and an authority, someone not merely to be read but also to be respected and believed. (...) An *auctor* ‘performed’ the act of writing. An *auctor* ‘performed’ the act of writing. He brought something into being, caused it to ‘grow’. In the more specialized sense related to *auieo*, poets like Virgil and Lucan were *auctores* in that they had ‘tied’ together their verses with feet and metres. The ideas of achievement and growth was easily assimilated the idea of authenticity of ‘authoritativeness.’ „ A. J. Minnis, *Medieval Theory of Authorship*, London, 1984, 10.

„Gott redet und handelt als ‘Schriftsteller’, als ‘Autor’. ‘Autor’ und ‘Poet’ ist Gott in bestimmter Weise: als Herr und Hort des verlässlichen Wortes. Dieses ist mit seinem Namen gegeben. Von Gottes Namen – und damit von seinem Wesen und seiner Existenz – ist geredet, wenn Gottes Lob im Schöpfungshymnus so begründet wird: ‘Denn des Herrn Wort ist wahrhaftig; und was er zusagt, das hält er gewiß’ (Ps 33, 4).“⁸

По Бајеру, Бог није само аутор већ и „Бог-Отац“ који представља извор ауторитета. Бог као „аутор“ је и „стваралац“ свега, он је „Der Poet der Welt“.⁹ Бог-стваралац (креатор) не само да просто „ствара“, већ његово стварање јесте слободан чин који се дешава путем речи:

„Als ‘Poet’ ist Gott Schöpfer und Erzähler zugleich; er tut, was er sagt, und sagt, was er tut.“¹⁰

Џорџ Штајнер подвлачи исте аспекте када каже да је стварање бића заправо *јоворење*. Веза између „аутора“ (као појма којим се може означити целокупна делатност базирана на речи) и „ствараоца“ као такође божанског атрибута, постоји такође у релацију између Бога и „речи“ у хришћанској доктрини, где је Бог поистовећен са „Речју“, што по Џорџу Штајнеру представља јеврејско наслеђе.¹¹ Овим путем је успостављена веза између литерарне (на речи базиране) продукције и стварања, а самим тим и између „аутора“ и „ствараоца“. Тако успостављена веза је још очигледнија на примеру поезије која је заузимала истакнуто место током средњег века, будући да је, по Кристелеру, била „једна од форми божанског лудила“.¹² Поезија је била блиско повезана са граматиком, реториком и логиком, што значи са слободним уметностима које су базиране на речи. Она је такође повезана са „стварањем“ на шта Бајер указује означавајући Бога као „Поету света“, што је веза коју је могуће успоставити већ на чисто етимолошком нивоу.

⁸ Oswald Bayer, *Gott als Autor: zu einer poetologischen Theologie*, Tübingen 1999, 2, 3.

⁹ „Damit nimmt Hamann den Doppelsinn des griechischen Wortes ποιητής – nach dem Nizänischen Glaubensbekenntnis das Wort für ‘Schöpfer’ – in Anspruch. So verbindet er in seinem Gottestitel des ‘Poeten’ Momente, die sonst oft dissonantisch oder als einander verdrängend wahrgenommen werden: Machtwort und Wort der Liebe, Freiheit und Leidenschaft, Schöpfung als Werk und Schöpfung als Wort. Dasselbe intendiert Hamann mit seiner starken Betonung von Gottes Vater- und Autorschaft, die er, verbunden mit dem Gedanken der Kondeszendenz, konstitutiv und konsequent sprachlich verstehen: *Gott ist Poet, der im genus humile redet*. Was dabei den Ton angibt, ist das sprachliche Moment, des näheren das Moment der Anrede. Auf diese Weise unterscheidet sich Hamann tiefgreifend von Whitenhead, für den Gott ebenfalls ‘der Poet der Welt’ ist.“ Oswald Bayer, *Ibid.*, 30, 31.

¹⁰ Oswald Bayer, *Ibid.*, 30.

¹¹ „In the Hebraic perspective, creation is a rhetoric, a literal speech act. As it is in the instauration of a philosophical argument, of a theological or revealed text and in all literature.“ George Steiner, *Grammars of Creation*, London 2001, 27.

¹² Paul O. Kristeller, *Ibid.*, 500.

Синтетишући ове различите аспекте инкорпориране у средњовековни појам „аутора“ Енрду Бенет преузима дефиницију по којој је у 14. веку аутор означавао „a) an inventor, constructor or founder, and b) the creator“.¹³

Ова анализа показује да је појам „аутора“ најчешће повезиван са писаном продукцијом (базираном на речи) и са „интелектуалним радом“ као и са „образовањем духа“ како наводи Алесандро Конти,¹⁴ што све указује на разлику између тако схваћеног рада и „техничког“ или „мануелног“ рада уметника-занатлија.

2. УМЕТНИК КАО АУТОР

Ова разлика између уметника и аутора почиње да се губи почетком ренесансе. По Кристелеровом мишљењу, епоха ренесансе је реорганизовала традиционалну средњовековну систематизацију људског знања и активности у корист онога што ће касније бити познато као „лепе уметности“, које укључују поезију, музику, сликарство, скултуру и архитектуру. Овај период је такође омогућио да „уметник“ постане „аутор“, тј. да уметник буде прихваћен као неко ко поседује квалитете оригиналности, креативности и *личној њечайи*, односно специфичног и личног идентитета који бива подвучен потписом који уметник ставља на своје дело. Уметника у овом периоду полагамо почињу рангирати једнако као и песника или научника, што уздиже уметности од заната до достојанства *слободних уметности* (вештина). Иновација у поређењу са средњовековном традицијом јесте да рад „уметника-хуманисте“ стиче карактеристике „интелектуалног“ или „духовног“ рада (што се такође манифестује у разумевању уметности као науке). Уметници задобијају узвишено достојанство „хуманиста“ а њихова делатност статус „хуманистичких делатности“. По мишљењу Моше Бараша, то се дешава стога што сада литерарно образовање и теорија играју централну улогу у процесу уметничког образовања.¹⁵

¹³ In his analysis Bennett takes on an explanation given by the Oxford English Dictionary: “The dictionary defines the familiar contemporary sense of the author as ‘One who sets forth written statements; the composer or writer of a treaties or book’ ... a definition which is associated with a more general sense of someone who ‘originates or gives existence to anything: a. An inventor, constructor, or founder...b. (of all, of nature, of the universe, etc) The Creator’... The OED also informs us that both of these senses enter the language in Chaucer’s time, at the end of the fourteenth century, as *auctor*, *auctour*, and later *aucthour* and *authour*.” Andrew Bennett, *Ibid.*, 6.

¹⁴ „Auch in ihrer Zufälligkeit sind diese Zeugnisse aufschlussreich genug, um die Diskrepanz zwischen der sozialen Stellung eines Handwerkers – und sogar der eines Kaufmanns – und den intellektuell privilegierten sieben ‘freien Künsten’ in der Gesellschaft der Stadtrepubliken deutlich zu machen.“ Alessandro Conti, *Der Weg des Künstlers*, Berlin, 1998, 14.

¹⁵ Mosche Barasch, *Theories of Art – From Plato to Winckelmann*, New York – London, 1985, 109.

Кристелер описује промену у схватању делатности уметника преко промена у карактеристикама које се приписују визуелним уметностима, а које сада постају упоредиве са одликама књижевности или науке:

„What characterizes the period is not only the quality of the works of art but also the close links that were established between the visual arts, the science and literature. (...) When a knowledge of perspective, anatomy and geometrical proportions was considered necessary for the painter and sculptor, it was no wonder that several artists should have made important contributions to the various sciences. (...) From the end of the fourteenth century through the sixteenth the writings of the artists and of authors sympathetic to the visual arts repeat the claim that painting should be considered as one of the liberal, not of the mechanical arts. (...) And since it was still apparent that the liberal arts were primarily sciences or teachable knowledge, we may well understand why Leonardo tried to define painting as a science...“¹⁶

Рудолф и Маркот Витковер у сличном маниру говоре о „новом идеалу уметника“ који, по њиховом мишљењу, настаје у 15. веку и представља суштински различит концепт у поређењу са средњим веком. Уметници нису више схваћени као занатлије већ је њихов рад сличан „науци“, што заједно са прихватањем статуса учењака илуструје *Књиџа о уметности* Ченино Ченинија.¹⁷ Нови тип уметника је концепт суштински различит од средњовековног *artisan-a*:

„A new type of artist was arising, an artist essentially different from the artisan of old in that he was conscious of his intellectual and creative powers.“¹⁸

Ова промена средњовековног концепта „*artisan-a*“ и „*artifex-a*“ се, по њиховом схватању, одиграла премештањем сфере ликовних уметности из домена заната у домен слободних вештина, што је узроковало преображај уметника-занатлије у уметника-интелектуалца:

„By the admission of the visual arts into the circle of the liberal arts, for which artists of the fifteenth and sixteenth centuries pleaded in word and picture, the artist rose from a manual to an intellectual worker. His profession now ranked equal with poetry and the theoretical sciences.“¹⁹

Курт Бат истиче појмове „слободе“ и „стваралаштва“ као појмове који јасно раздвајају уметника петнаестог века од занатлије претходних времена:

„Als zwischen 1400 und 1430 in Florenz die neue Malerei und Skulptur der Generation Brunelleschi, Donatello, Masaccio sich Bahn brach, schein eine neue Art von Künstlertypus die Welt zu betreten. Das waren nicht mehr die – in metaphysischem Sinn verstanden – demütigen Handwerker der früheren

¹⁶ Paul O. Kristeller, *Ibid.*, 513-514.

¹⁷ Уп. *The New Ideal of the Artist*, у: Rudolf and Margot Wittkower, *Ibid.*, 14-16.

¹⁸ Rudolf and Margot Wittkower, *Ibid.*, 15.

¹⁹ Rudolf and Margot Wittkower, *Ibid.*, 16.

Zeit. (...) Gerade ihre freie Schaffenskraft, die von den mittelalterlichen Bindungen sich befreit hatte, bestärkte sie in diesem Gefühl, und sie waren dabei getragen von einer allgemeinen Bewegung, von einer allgemeinen Veränderung im Bewusstsein der Menschheit zur Freiheit und zur Ähnlichkeit mit dem Schöpfer.“²⁰

Бат чак сматра да (ликовна) уметност као таква постаје слика Божјег стварања:

„Kunst als Kunst ist Abbildung des göttlichen Schaffens.“²¹

И новија истраживања на овом пољу углавном потврђују већ изнете тезе Витковера, Кристелера и Вата. Тако Ема Баркер, Ник Веб и Ким Вудс, називају промену која се у епоси ренесансе дешава „a crucial shift from the artist as mere artisan belonging to a craft guild to the artist as a creative and learned personality“.²²

Аргументујући у прилог уметника као „интелектуалног“ делатника, они означавају кључну разлику између „слободних“ и „механичке умености“ као разлику између „мануелног рада“ и „активности ума“. Они такође истичу појмове стваралаштва, аутономије и слободе као суштинске за описивање новог схватања уметника и аутора.

Наведени примери оправдавају закључак да је адаптација атрибута који су карактерисали песника и његову делатност, као и делатност других литерарних жанрова и „интелектуалног“ рада уопште, омогућила да рад уметника поприми исте квалитете и стекне подједнако поштовање као и рад песника или интелектуалаца. Ова промена до које долази у ренесансном периоду истиче „уметника“ пре свега као „аутора“, тј. као некога ко поседује способност слободе и стварања, и чији рад има својства духовне делатности. То, даље, омогућава да „уметник“ постане „уметник као аутор“ при чему се исказује суштинска повезаност ова два појма преко својстава која карактеришу обе делатности.

Ова симбиоза доводи до тога да у савременој употреби речи „уметник“ и „аутор“ често имају синонимно значење, односећи се истовремено на све оне који „стварају“ на пољу уметности, било да је реч о сликарима, вајарима, архитектама, песницима, писцима, музичарима...

Фузија ових појмова по Бернарду Смити, показује промене у теорији уметности, при чему појмови „инспирације“ и „умног“ деловања бивају проширени са поезије и других, на речи заснованих делатности, на визуелне уметности. При томе се, већ од периода ренесансе, може приметити перманентно смањивање значаја вештине, односно мануелног рада, који готово ишчезавају у неким манифестацијама уметности двадесетог века:

²⁰ Kurt Badt, *Der Gott und der Künstler*, у: Ibid., 94.

²¹ Kurt Badt, Ibid.

²² Emma Baker, Nick Webb and Kim Woods, *Historical Introduction: the Idea of the Artist*, in: *The Changing Status of the Artist*, Edited by Emma Baker, New Haven – London 1999, 7.

„Skill (...) has gradually been eroded by intuition and accident. For avant-garde art, skill has come to be held in less and less regard. In the more recent moves towards Conceptual art and its varieties, the wheel turns full cycle, and the skill men, the manual craftsmen, turn themselves into word-men and produce a mode analogous to poetry – which is where the elitist myth began. We are back with Homer by arrangement with Kosuth.”²³

ЛИТЕРАТУРА:

- [1] Ames-Lewis, Francis: *The Intellectual Life of the Early Renaissance Artist*, New Haven – London, 2000, p. 163-169.
- [2] Andersen, Elizabeth, Haustein Jens, Simon Anne and Strohschneider Peter (Eds.): *Autor und Autorschaft im Mittelalter*, Tübingen, 1998.
- [3] Badt, Kurt: *Kunsttheoretische Versuche*, Köln, 1968.
- [4] Barker, Emma, Webb Nick and Woods Kim (Eds.): *The Changing Status of the Artist*, New Haven – London, 1999.
- [5] Bayer, Oswald: *Gott als Autor, Zu einer poetologischen Theologie*, Tübingen, 1999.
- [6] Bättschmann, Oskar: *Ausstellungskünstler: Kult und Karriere im modernen Kunstsystem*, Köln, 1997, p. 214-223.
- [7] Bättschmann, Oskar: *Der Künstler als Erfahrungsgestalter*, in: *Ästhetische Erfahrung Heute*, Edited by Jürgen Stöhr, Köln, 1996, p. 248-281.
- [8] Beaucamp, Eduard: *Der verstrickte Künstler: wider die Legende von der unbefleckten Avantgarde*, Köln, 1998, p. 206-210.
- [9] Benjamin, Walter: *The Author as Producer*, in: *Art After Modernism: Rethinking Representation*, Edited by Brian Wallis and Marcia Tucker, New York, 1999, p. 297-309.
- [10] Bennett, Andrew: *The Author*, London – New York, 2005.
- [11] Biriotti, Maurice and Miller Nickola (Eds.): *What is an Author?*, Manchester – New York, 1993.
- [12] Bosse, Heinrich: *Autorschaft ist Werkherrschaft*, München – Wien – Zürich, 1981.
- [13] Brooke-Rose, Christine: *Invisible Author*, Ohio, 2002.
- [14] Burke, Seán (Ed.): *Authorship – From Plato to the Postmodern*, Edinburgh, 1995.
- [15] Burke, Seán: *The Death and Return of the Author: Criticism and Subjectivity in Barthes, Foucault and Derrida*, Edinburgh, 1998.
- [16] Burns, Sara: *Inventing the Modern Artist*, London, 1996.
- [17] Caughie, John (Ed.): *Theories of Authorship*, London, 1981.
- [18] Clair, Jean: *Die Verantwortung des Künstlers: Avantgarde zwischen Terror und Vernunft*, Köln, 1998.
- [19] Conti, Alessandro: *Der Weg des Künstlers: von Handwerker zum Virtuosen*, Berlin, 1998.

²³ Bernard Smith, *The Death of the Artist as Hero*, Melbourne, 1988, 6.

- [20] Corti, Alessandra: *Die gesellschaftliche Konstruktion von Autorschaft*, Wiesbaden, 1999.
- [21] Detering, Heinrich (Ed.): *Autorschaft: Positionen und Revisionen*, Stuttgart, 2002.
- [22] Frühwald, Wolfgang, Jäger Georg, Langewiesche Dieter and Wohlfeil Reiner (Eds.): *Rückkehr des Autors: Zur Erneuerung eines umstrittenen Begriffs*, Tübingen, 1999.
- [23] Gohr, Siegfried (Ed.): *Jahresring 39: Die Geschichte des Künstlers*, München, 1992.
- [24] Haynes, Deborah J.: *The Vocation of the Artist*, Cambridge, 1997.
- [25] Hellmold, Martin (Ed.): *Was ist ein Künstler? Das Subjekt der modernen Kunst*, Bonn, 2003.
- [26] Herrmann, Rolf-Dieter: *Der Künstler in der modernen Gesellschaft*, Frankfurt am Main, 1971.
- [27] Ingold, Felix Philipp: *Der Autor am Werk: Versuche über literarische Kreativität*, München, 1992.
- [28] Ingold, Philip Felix and Wunderlich Werner (Eds.): *Der Autor im Dialog: Beiträge zu Autorität und Autorschaft*, St. Gallen, 1995.
- [29] Ingold, Felix Philipp and Wunderlich Werner (Eds.): *Fragen nach dem Autor: Positionen und Perspektiven*, Konstanz, 1992.
- [30] Jannidis, Fotis (Ed.): *Texte zur Theorie der Autorschaft*, Stuttgart, 2000.
- [31] Krauss, Rosalind E.: *The Originality of the Avant-Garde and Other Modernist Myths*, Massachusetts, 1985, p. 142.
- [32] Kris, Ernst and Kurz Otto: *Die Legende vom Künstler*, Frankfurt am Main, 1980.
- [33] Kristeller, Paul O.: *The Modern System of the Arts: A Study in the History of Aesthetics (I, II)*, in: *Journal of the History of Ideas*, Volume 12, January 1951, p. 496-527; Volume 13, 1952, p. 17-46.
- [34] Kuspit, Donald: *The Critic is Artist: The Intentionality of Art*, Michigan, 1984.
- [35] Kuspit, Donald: *The Cult of the Avant-Garde Artist*, Cambridge, 1993.
- [36] Martindale, Andrew: *The Rise of the Artist in the Middle Ages and in Early Renaissance*, London, 1972.
- [37] Minnis, A. J.: *Medieval Theory of Authorship, Scholastic Literary Attitudes in the Later Middle Ages*, London, 1984.
- [38] Neumann, Eckhard: *Künstlerymythen, Eine psycho-historische Studie über Kreativität*, Frankfurt am Main – New York, 1986.
- [39] Panofsky, Erwin: *Artist, Scientist, Genius: Notes on the "Renaissance-Dämmerung,"* in: *The Renaissance: Six Essays*, New York 1953, p. 123-182.
- [40] Protić, Miodrag B.: *Oblik i vreme*, Beograd, 1979, p. 359-364, 408-416.
- [41] Rank, Otto: *Kunst und Künstler: Studien zur Genesen und Entwicklung des Schaffensdranges*, Gießen, 2000.
- [42] Ruppert, Wolfgang: *Der moderne Künstler*, Frankfurt am Main, 1998.
- [43] Schmidt-Wulffen, Stephan: *Subjekt – Objekt: Zur Veränderung des Künstlerbildes in den sechziger Jahren, Das Subjekt in der Produktionsästhetik der Moderne*, in: *Im Blickfeld, Ausstieg aus dem Bild*, 2, Edited by Hamburger Kunsthalle, Hamburg 1997, p. 27-41.

- [44] Schneider, Irmela (Ed.): *Die Rolle des Autors: Analysen und Gespräche*, Stuttgart, 1981.
- [45] Schönberg, Arnold: *Autorschaft als historische Konstruktion*, Weimar, 2001.
- [46] Seel, Gerhard: *Jeder ein Künstler?*, in: *Kunst in der Exklusivität oder "Jeder ein Künstler"?*, Edited by Maja Svilar, Bern, 1991, p. 57-71.
- [47] Simon, Eugen: *The Return of the Author*, Evanston, 1996, p. 101-118, 191-204.
- [48] Smith, Bernard: *The Death of the Artist as Hero*, Oxford – New York – Toronto, 1988.
- [49] Sousloff, Catherine M.: *The Absolute Artist: The Historiography of a Concept*, Minneapolis, 1997.
- [50] Warnke, Martin: *Hofkünstler: Zur Vorgeschichte des modernen Künstlers*, Köln, 1985.
- [51] Watson, A. Bruce: *Kunst, Künstler und soziale Kontrolle*, Köln – Opladen 1961, p. 74-102.
- [52] Wetzel, Michael: *Autor/Künstler*, in: *Ästhetische Grundbegriffe*, Edited by Karlheinz Barck, Stuttgart – Weimar 2000, Volume 1, p. 480-544
- [53] Wetzel, Michael: *Der Autor-Künstler: Verkörperung eines modernen Ideals poetischer Souveränität*, Frankfurt am Main, 2005.
- [54] Wittkower, Rudolf and Wittkower Margot: *Born under Saturn: The Character and Conduct of Artists*, London, 1963, p. 1-83.
- [55] Woodmansee, Martha: *The Author, Art, and the Market, Rereading the History of Aesthetics*, New York, 1994.

Ass. Prof. Davor Džalto, Ph.D

ARTIST AS AN AUTHOR

Abstract: *The concept of the “artist” in this chapter is explored in respect to approaches that characterize the artist primarily as a “free creator,” i.e. someone who produces artworks by virtue of his creative capabilities, ideas or intellect, not primarily through a skilled or manual production. Such characterization is developed based on the “new artist” ideal appearing in the era of Renaissance, which corresponds in the attributes used to describe him to the concept of the “author.”*

To understand assertions that underline the artist’s creative capabilities and freedom in which he realizes his work in the Renaissance, here are, in brief lines, explored the roles and attributes of both “artist” and “author” in the late Middle Ages. The analysis shows that the basic meaning and attributes used to describe “author” (someone mostly associated with a word-based production) were adopted in the Renaissance in characterization of the artist as well, and that such a transformed concept of the artist in the Renaissance meant substitution of the late Middle Ages’ “craftsman” who executes his work mainly by manual skills.

KEY WORDS: *Key words: artist, author, creativity, freedom, spiritual activity.*

